

فصل چهارم: طراحی واحد یادگیری

شناخت و تدوین هدف های آموزشی

تعیین هدف در فعالیت های آموزشی، لازم و ضروری است؛ زیرا تا فرد نداند مقصدش کجاست هرگز نمی تواند به گزینش بهترین راه رسیدن به آن بپردازد.

به نظر دیویی: هدف، وسیله ای است که به فعالیت فرد، جهت می دهد.

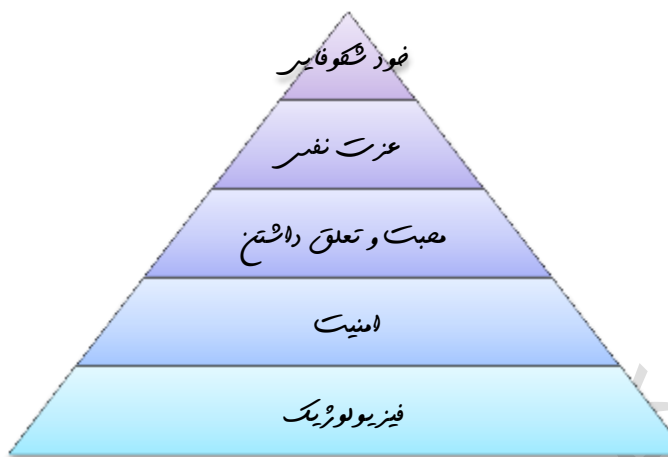
باید اصولی در تعیین هدف رعایت شود:

- ۱- روش و وسیله، باید متناسب با هدف باشد تا بتواند به هدف منتهی شود.
 - ۲- اگرچه هدف هر فعالیت آموزشی پیش از شروع آن فعالیت تعیین می شود ولی باید انعطاف پذیر باشد.
 - ۳- هدف، باید فرد را به فعالیت برانگیزد و به فعالیت او جهت دهد.
 - ۴- هدف تربیتی، باید متناسب با اوضاع، احوال و امکانات باشد تا رسیدن به آن میسر باشد.
 - ۵- هدفهای تربیتی، باید عینی و قابل تصور و تحقق باشد.
- فعالیت های آموزشی زمانی درست انجام خواهد گرفت که هدف ها و منظور فعالیت ها به روشنی مشخص شده باشد. اگر هدف های آموزشی دقیق و روشن بیان نشده باشد، هیچ مبنای معتبری برای طراحی و انتخاب مواد و وسایل، محتوا و روش های آموزشی وجود نخواهد داشت.

منابع تعیین هدف های آموزشی:

۱- نیاز شاگرد - ۲- نیاز جامعه - ۳ دیدگاههای متخصصان

نیاز فرد(شاگرد):

نیاز جامعه : باید وضع اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی جامعه را در زمان گذشته حال و آینده بررسی و هدفهای آموزشی را بر اساس نیازهای آن جامعه تنظیم کرد .

دیدگاههای متخصصان: یعنی برای تعیین هدفهای هر درسی باید یافته های جدید ، نظریه های نو و اصول و قوانین کشف شده مربوط به آن درس یا رشته مورد توجه قرار گیرد .

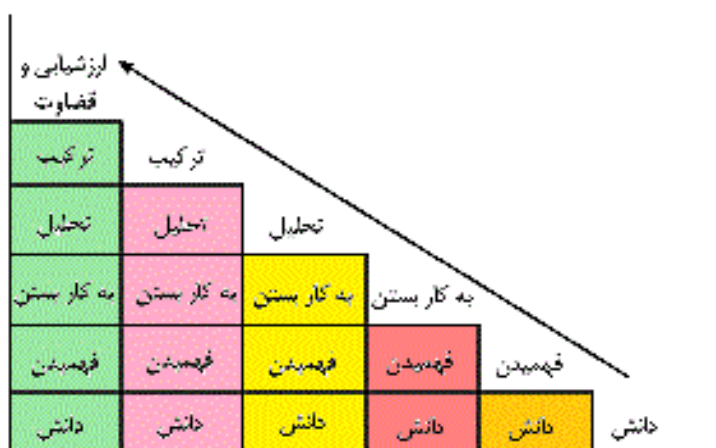
همه هدف های آموزشی پس از تعیین، بلافاصله قابل اجرا نیستند؛ زیرا این نوع هدف ها آزمایشی اند و لازم است تحلیل و غربال شوند و مناسب ترین و دست یافتنی ترین هدف ها انتخاب شوند. بنابراین باید آنها را از صافی فلسفه آموزش و پرورش و روانشناسی تربیتی گذراند و در صورت مغایرت نداشتن با آنها به عنوان هدفهای خالص و صریح آموزش انتخاب و اجرا کرد.

در تعیین هدف های آموزشی، لازم است حیطه های یادگیری مشخص شود. یادگیری، معمولاً در سه حیطه شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی اتفاق می افتد.

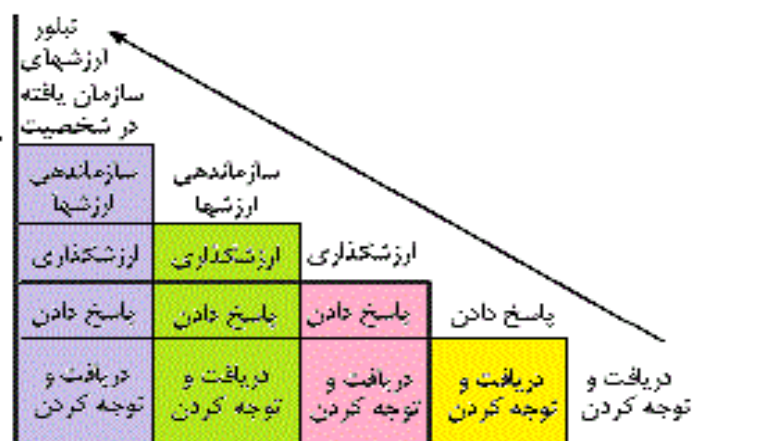
بدون تردید رسیدن به تعداد زیادی از هدف ها از راه وصول به هدف های دیگر امکان پذیر است.

مثلاً هر معلمی سعی می کند که در شاگردان علاقه ایجاد کند (هدف عاطفی) تا آنان موضوعات درسی را یاد بگیرند (هدف شناختی). یا اینکه در مواقعی معلم سعی می کند با در اختیار گذاشتن معلومات و اطلاعات خود (حیطه شناختی) گرایش شاگردان را تغییر دهد (هدف عاطفی).

سطوح حیطه شناختی:

سطوح حیطه عاطفی:

سطوح حیطه روانی-حرکتی:

عادی شدن عمل	هماهنگی حرکات	دقت در عمل	اجرای عمل بدون کمک	مشاهده و تقلید
هماهنگی حرکات	دقت در عمل	اجرای عمل بدون کمک	مشاهده و تقلید	
دقت در عمل	اجرای عمل بدون کمک	مشاهده و تقلید		
اجرای عمل بدون کمک	مشاهده و تقلید			
مشاهده و تقلید				

طرح درس روزانه:

برنامه ای که معلم مدون و سنجیده قبل از تدریس و برای یک جلسه درس تهیه می کند را، طرح درس روزانه می نامند.

طرح درس به افزایش کیفیت آموزش کمک خواهد کرد. تدوین طرح درس برای معلمان تازه کار و دانشجویان تا حدودی وقت گیر و مشکل است و به تدریج و پس از کسب تجربه تهیه آن آسان تر خواهد بود.

طرح درس روزانه، از اجزایی تشکیل می شود که عبارتند از:

۱-هدف کلی درس و هدف های جزئی

۲-هدف های رفتاری

۳-الگوی تدریس

۴-پیش بینی رفتار ورودی

۵-وسایل مورد نیاز

۶-مراحل تدریس (فعالیتهای مقدماتی، ارزشیابی تشخیصی ، آماده سازی و ایجاد انگیزه ، نحوه ارائه درس و فعالیت های مورد انتظار از دانش آموزان، جمع بندی)

۷-فعالتهای تکمیلی (ارزشیابی پایانی ، تکلیف)

هدف های آموزشی مقاصدی هستند که نشان دهنده تغییر مورد نظر در رفتار شاگردان هستند.

به آن دسته از اهداف آموزشی که به صورت عبارت های کلی بیان می شوند، هدف های کلی آموزش گفته می شود. معمولاً هدف کلی در یک جمله و به صورت کلی بیان می شود و تقریباً مشابهت زیادی با عنوان درس دارد.

مثال: آموزش و پرورش باید توانایی های ذهنی دانش آموزان را پرورد.

مثال هدف کلی در درس ریاضی:

- با مفهوم تفریق یک رقمی و کاربردهای آن آشنا شود.

-با مفهوم تقارن و کاربردهای آن آشنا شود.

برای رسیدن به یک هدف کلی، قاعده بر این است که آن را به هدف های جزئی تری که پیش نیاز هدف کلی محسوب می شوند تجزیه کنیم. این تجزیه باید به گونه ای صورت گیرد که سلسله مراتب و ارتباط منطقی هدف ها و فعالیت هایی که برای نیل به هدف کلی لازم است، مشخص شوند.

مثال:

- ۱- با مفهوم تفریق آشنا شود. (حوزه شناختی)
- ۲- علامت تفریق را بشناسد. (حوزه شناختی)
- ۲- کاربرد آن را در مسائل تشخیص دهد. (حوزه شناختی)

مثال:

- ۱- با شکل های متقارن آشنا شوند. (حوزه شناختی)
 - ۲- به شکل های متقارن و کاربرد آنها توجه نشان دهند. (حوزه عاطفی)
 - ۳- بتوانند شکل های متقارن بسازند. (حوزه روانی-حرکتی)
- اهداف رفتاری**، رفتارهای ویژه ای هستند که فراگیران باید از خود بروز دهند تا مشخص شود یادگیری رخ داده است. به عبارت دیگر، اعمال، رفتارها، حرکات و آثاری که قابل مشاهده کردن، شنیدن، لمس کردن و قابل سنجش باشد.
- اهداف رفتاری برآنچه که انتظار می رود فراگیر انجام دهد تاکید می کنند نه بر آنچه انتظار می رود فرد آموزش دهنده انجام دهد.
- نتایج و برون دادهای یادگیری را توصیف می کنند.
- این نوع اهداف واضح و قابل درک هستند.
- قابل مشاهده و اندازه گیری هستند.

هدفهای رفتاری بر اساس سلسله مراتب از آسان به مشکل و یا بصورت پیش نیاز و پس نیاز مرتب می شوند. همچنین هر هدف رفتاری باید معلوم شود که در کدام طبقه قرار می گیرد. نباید درس منحصر به یک سطح آنهم سطوح پایین باشد

مثال:

- ۱- تفریق های دو رقمی را به درستی انجام دهد. (شناختی، درک و فهم)
- ۱- نحوه انجام یک تفریق دو رقمی را به زبان خود بیان کند. (شناختی، درک و فهم)
- ۲- برای مسائل مربوط به زندگی روزمره که در آنها از تفریق استفاده می شود، پاسخ درستی بیابد. (شناختی، کاربرد)
- ۴- با علاقه کامل در فعالیت های فردی و گروهی شرکت کند. (عاطفی، پاسخ دادن)

مثال:

- ۱- تعریف شکل های متقارن را به درستی بیان کند. (شناختی، دانش)
- ۲- در تصاویر یا اشکال در دسترس و در محیط پیرامون خود، شکل های که متقارن هستند را از آن هایی که متقارن نیستند تشخیص دهد. (شناختی، تحلیل)
- ۳- با علاقه کامل در فعالیت های فردی و گروهی شرکت کند. (عاطفی، پاسخ دادن)
- ۴- به طور مستقل بتواند شکل های متقارن بسازد. (روانی-حرکتی، اجرای عمل بدون کمک)

با انواع روش های تدریس در درس های خود آشنا شده اید که می توانید یکی یا چند تا از آن ها را برای تدریس خود، انتخاب کنید.

رفتار ورودی، آموخته ها و تواناییهای است که شاگردان قبل از شروع درس جدید باید آنها را کسب کرده باشند تا بتوانند درس جدید را فرا گیرند. اگر معلم از میزان معلومات و مهارت‌های شاگردان خود مطلع نباشد ممکن است مطالب آموزشی را بدون توجه به توانایی های شاگردان انتخاب کند. مثلاً عمل ضرب برای تفهیم عمل تقسیم یک پیش نیاز یا رفتار ورودی است که اگر آموخته نشود شاگرد نمی تواند عمل تقسیم را انجام دهد رفتار ورودی الزاماً به معنای درس قبلی نیست بلکه مفاهیم پیش نیاز درس جدید هستند که برای درک و فهم درس لازم و ضروری هستند. تحقیقات نشان می دهد که ۷۰ درصد یادگیری بستگی به پیش نیازهای مناسب در شاگردان دارد.

مثال برای وسایل مورد نیاز:

تدریس تفریق: کتاب درسی، تابلو، ماژیک، نی، چینه و ...

تدریس تقارن: تصویر آموزشی، مداد رنگی، آبرنگ، خط کش و ...

مراحل تدریس و فعالیت های تکمیلی با توجه به مبحثی که برای تدریس انتخاب کرده اید، نوشته می شود که در دروس مربوطه با آن آشنا شده اید.